

Datum: 2024-09-12

Ärendenummer: SLK-2024-00571

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: fi.ofa.k.remiss@regeringskansliet.se

Diarienummer: Fi2024/01177

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Finansdepartementet – Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner (Ds 2024:10)

Göteborgs Stad anser, i likhet med utredningen, att hot och hat mot förtroendevalda inte bara är ett problem för den enskilde, utan också för den lokala politiska processen och det nationella demokratiska systemet. Förtroendevalda i kommuner och regioner måste ges förutsättningar för att kunna fullgöra sina förtroendeuppdrag under trygga former. Stadsledningskontoret delar därmed utredningens bedömning om att det finns behov av att stärka skyddet mot hot och våld för kommunal- och regionråd i kommuner och regioner. Samhällsutvecklingen har inneburit att de förtroendevaldas villkor och arbetsmiljö behöver regleras ytterligare och ansvaret för detta behöver tydliggöras.

Göteborgs Stad delar även utredningen bedömning att ett förtroendeuppdrag varken kan eller bör jämföras med att inneha en anställning och att arbetsmiljölagen inte bör göras tillämplig för kommunal- och regionråd. Deras oberoende ställning till kommunen eller regionen bör respekteras och skyddas. De förtroendevaldas rättigheter, skyldigheter och arbetsförutsättningar har samlats i ett särskilt kapitel i KL och det bedöms rimligt är att det är där som deras rätt till skydd förtydligas.

Göteborgs Stad delar till stor del utredningens bedömning att kommunernas organisation är väl lämpad för att ansvara för de förtroendevaldas säkerhet. Bedömningen är dock att utredningen inte i tillräcklig utsträckning analyserar och belyser de svårigheter som kan uppstå för kommunerna med förslaget. Det bedöms mer komplicerat än vad utredningen belyser att det i princip ska vara arbetsmiljölagens bestämmelser som ska gälla även för de förtroendevalda. Kommuner och regioner åläggs ett långtgående ansvar utan att utredningen tydliggör vilka avgränsningar som gäller.

Göteborgs Stad har svårt att avgöra om det blir stadens ansvar att genomföra riskbedömningar när kommunalråd utför politiska uppdrag för partiets räkning, exempelvis i samband med val och offentliga debatter. Vid valår är inte sällan de förtroendevaldas utsatthet som störst och Staden efterfrågar en analys och ett tydliggörande av vilket ansvar som åligger kommunen i anslutning till valrörelse eller annat kampanjarbete. På samma sätt efterfrågas ett förtydligande av hur ansvaret ska fördelas när kommunalråden agerar för annan nämnds eller styrelses räkning.

Lagtexten är skriven som om kommunen i alla situationer har fullt ut ansvar och ska ”vidta alla åtgärder som behövs”. Utredningen belyser inte problematiken när riskbedömningarna visar på behov av åtgärder som kommunen har svårt att vidta eller som kommer till en ekonomisk betydande kostnad. Stadens bedömning är att utredningen inte i tillräcklig utsträckning analyserat vad lagförslaget skrivning om att vidta alla åtgärder som behövs innebär för kommuner och regioner. Detta kan innebära kostnader som vida överstiger de 5 miljoner som utredningen föreslår att Sveriges kommuner ska erhålla enligt finansieringsprincipen.

Utredningen ger inte heller svar på vem som kan besluta om huruvida åtgärderna bedöms proportionerliga till risken. Om kommunens riskbedömningar resulterar i att den mest lämpliga åtgärden är att avstå från aktiviteten, vilket mandat har kommunen då att förbjuda den förtroendevaldes medverkan alternativt ställa in aktiviteten i sig?

Göteborgs Stad bedömer det problematiskt att kommunen ska kunna styra var, när och hur de förtroendevalda ska vara tillgängliga för medborgarna i lokalsamhället, då det riskerar att begränsa de förtroendevaldas roll och uppdrag. Gränsdragningen blir ännu svårare i relation till sociala medier. Göteborgs Stad ser risker med att tjänstepersoner ska bedöma lämpligheten i de förtroendevaldas aktiviteter på sociala medier. I detta avseende bedöms det dessutom än svårare att avgöra om aktiviteten är förknippad med kommunalrådsuppdraget, uppdraget för partiet eller som privatperson.

De förtroendevaldas särställning poängteras i utredningen, men stadens bedömning är att det inte är helt utrett vilket ansvar de förtroendevalda har att agera i enlighet med kommunens rekommendationer eller vilka konsekvenser det får om de förtroendevalda inte följer de riskbedömningar som kommunens organisation genomfört. Ansvar för de förtroendevaldas säkerhet kräver en dedikerad motpart inom den politiska organisationen och gränsdragningen mellan kommunens och partiernas ansvar behöver tydliggöras. Ytterst är kommunfullmäktige ansvarig för kommunalråden och stadens nuvarande tolkning är att det blir den församlingen som får besluta om formerna för kommunens åtaganden och de förtroendevaldas egna ansvar. Fullmäktiges eventuella ansvar för de förtroendevaldas säkerhet framgår dock inte av utredningen.

Arbetsmiljölagen är en ramlag som preciseras genom föreskrifter i Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS). Göteborgs Stad efterfrågar ett uppdrag till SKR, länsstyrelsen eller annan lämplig myndighet att samordna och stödja kommunernas arbete enligt lagförslaget.

Förslaget om att den interna kontrollen ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten

Korruption, otillåten påverkan, bedrägerier, välfärdsbrottslighet och andra förtroendeskadliga ageranden är skadligt för ekonomin, för allmänhetens förtroende för det offentliga och i förlängningen för demokratin. Göteborgs Stad delar därmed utredningens bedömning om att kommunernas ansvar för att motverka detta bör förtydligas. Det är viktigt att dessa ageranden förebyggs strukturerat och integreras i befintliga processer varför utredningens förslag om att det ska ske inom den interna kontrollen bedöms som väl avvägt. En motsvarande lydelse finns redan inom stadens lokala styrdokument.

Liksom utredningen bedömer Göteborgs Stad det inte lämpligt att i lagtexten ta in en uttömmande uppräkningslista av alla ageranden som ryms inom uttrycket fel och oegentligheter. Vad som ska motverkas mer exakt bör utgå från vad den egna riskbedömningen visar och verksamhetens art.

Göteborg den 11 september 2024

Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld